
ФІНАНСОВО-ОБЛІКОВІ МЕХАНІЗМИ СТИМУЛЮВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙ ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ

Скиба Ганна

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-539-6-37>

ВСТУП

Сучасні тенденції економічного розвитку України свідчать про необхідність забезпечення сталого розвитку регіонів як основи для соціально-економічної стабільності та покращення якості життя населення. В умовах європейської інтеграції, глобалізації та економічних викликів важливим є впровадження ефективних фінансово-облікових механізмів стимулювання інвестицій, що сприятимуть регіональному розвитку та сталості.

Інвестиції є рушієм економічного зростання та відіграють ключову роль у забезпеченні сталого розвитку. Проте недостатнє фінансування та нерівномірний розподіл інвестиційних ресурсів між регіонами значно ускладнюють досягнення цілей сталого розвитку. У цьому контексті важливого значення набуває розробка фінансово-облікових інструментів, які не лише стимулюватимуть залучення інвестицій, а й забезпечать їх прозоре адміністрування та ефективне використання.

Впровадження пріоритетів сталого розвитку в регіональну соціально-економічну політику потребує створення сучасної теоретичної, методологічної та інституційної бази для забезпечення інвестиційного підґрунтя переведення регіональних економічних систем на принципи сталості. В останні роки активізувалися дослідження українських науковців, які вивчають теоретичні концепції, розробляють методологічні підходи та формують систему базових інститутів для стимулювання інвестицій у проекти, спрямовані на досягнення сталого розвитку. Особливого значення у цьому процесі набувають механізми, які враховують наслідки децентралізації, зокрема завершення формування укрупнених територіальних громад, а також потребу у відновленні зруйнованої інфраструктури.

Актуальність дослідження також зумовлена необхідністю гармонізації фінансових механізмів зі стандартами сталого розвитку, адаптації національного законодавства до європейських норм, а також впровадження інноваційних технологій, зокрема цифровізації фінансових процесів. Вітчизняні та зарубіжні економісти, такі як М. Фрідман¹, Б. Степаненко², наголошують на важливості інтеграції економічного зростання з екологічними та соціальними цілями. Зокрема, інструменти державного регулювання повинні стимулювати інвесторів до реалізації проєктів із високою соціальною та екологічною складовою.

Шпакович І.Р.³, Бойчук Н.Р., Ігнатченко А.С.⁴, Ковальов Б.Л., Федина С.М. та Попова А.Г. у своїх роботах дослідили питання інвестування у розвиток «зеленої» економіки, приділяючи увагу фінансовим та обліковим аспектам її впровадження. Аналогічні дослідження були проведені Сичем К.О., Бугайчуком В.В., Грабчуком І.Ф., які у статті «Тенденції та перспективи розвитку зеленої економіки в Україні»⁵ зазначили, що основними проблемами «зеленої» економіки залишаються неефективне використання природних ресурсів і відсутність належного фінансового обліку екологічних аспектів ведення бізнесу. На їхню думку, багато підприємств досі орієнтовані виключно на отримання короткострокового прибутку, нехтуючи довгостроковими соціальними та екологічними цілями.

Сучасна економічна ситуація демонструє, що соціально-економічні ризики, екологічні катастрофи та забруднення довкілля стають дедалі актуальнішими. Розвинені країни вже активно впроваджують політику сталого розвитку, яка включає фінансово-облікові інструменти, такі як екологічний аудит, «зелені» облігації, вуглецевий облік і фінансові механізми підтримки екологічних інновацій. Степаненко Б.В.⁶ підкреслює, що стратегія сталого розвитку має бути інтегрована в бізнес-

¹ Фрідмен Мілтон // Енциклопедія фінансових ідей / [голов. ред. В. В. Фещенко; уклад. Н. Л. Гузей та ін.]. – Київ: Укр. агентство фінанс. розвитку, 2012. – Розд. 4. – С. 305. – (Фінансові операції. Бібліотека фахівця).

² Степаненко Б.В. Фінансування «зеленого» бізнесу у контексті забезпечення сталого розвитку. Актуальні проблеми економіки № 12(114). 2010 р. С. 75-81.

³ Шпакович І.Р. Державне управління інститутами спільного інвестування в національному господарстві. Львів. 2016 р. С. 31-35.

⁴ Ігнатченко А.С., Ковальов Б.Л., Федина С.М., Попова А.Г. Аналіз дефініційної основи терміна «Екологічна (зелені) інвестиції» та класифікація. Механізм регулювання економіки, № 2. 2020 р. С. 138-148

⁵ Сич К.О., Бугайчук В.В., Грабчук І.Ф. Тенденції та перспективи розвитку зеленої економіки в Україні. Економіка та суспільство – електронне видання, № 30. 2021 р. Електронний ресурс: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/648/623>

⁶ Степаненко Б.В. Фінансування «зеленого» бізнесу у контексті забезпечення сталого розвитку. Актуальні проблеми економіки № 12(114). 2010 р. С. 75-81.

моделі компаній через використання таких інструментів, як екологічний аналіз витрат і оцінка ризиків сталості.

Поява «зеленого» бізнесу як нової форми підприємницької діяльності стала наслідком активного впровадження концепції сталого розвитку. Ця концепція орієнтована на досягнення економічного зростання з урахуванням екологічної безпеки та соціальної відповідальності. Аналіз системи економічних та фінансових інструментів країн ЄС, проведений Дегтярьовою І.Б., Мельник О.І. та Романченком Я.В.⁷, свідчить, що Україна має оперативно адаптувати відповідні облікові моделі для впровадження принципів сталого розвитку. Це, зокрема, включає створення механізмів обліку екологічних витрат і формування інтегрованої звітності підприємств.

Рогов Г.К.⁸ зазначає, що формування дієвого фінансового механізму сталого розвитку можливе завдяки синергії державних, місцевих і приватних фінансових ресурсів. Для цього необхідно впроваджувати інструменти, такі як обліково-аналітичні системи моніторингу впливу підприємницької діяльності на навколишнє середовище, а також створювати регіональні фонди підтримки сталого розвитку.

Згідно з дослідженням Благого В.В. та Комової С.С.⁹, імпакт-інвестування стає одним із ключових механізмів, що поєднує фінансову, соціальну та екологічну складові. У цьому контексті важливими є інноваційні фінансово-облікові інструменти, як-от облік соціальної ефективності інвестицій та екологічне оцінювання ризиків.

Житар М.О. і Тетяна Ю.Й. підкреслюють, що підтримка концепції сталого розвитку можлива за умов застосування кредитних механізмів із пільговими умовами для підприємств, які використовують «зелені» технології¹⁰. Такі підприємства повинні формувати звіти з екологічної, соціальної та економічної результативності, що дозволить посилити прозорість і підзвітність їх діяльності.

Одним із головних пріоритетів поствоєнного відновлення регіонів є створення ефективних механізмів інвестиційного забезпечення для базових видів економічної діяльності. Це включає визначення потреб

⁷ Дегтярьова І.Б., Мельник О.І., Романченко Я.В. Економічні та фінансові інструменти забезпечення сталого регіонального розвитку: досвід ЄС. Механізм регулювання економіки, № 3. 2014 р. С. 18-27.

⁸ Рогов Г.К. Система фінансових механізмів корпоративного сталого розвитку: складові концепції. Вісник соціально-економічних досліджень 3. 2018 р. С. 222-229.

⁹ Благой В.В., Комова С.С. Імпакт-інвестування: інноваційні фінансові моделі для підтримки сталого росту. С. 65-66.

¹⁰ «Зелені» інвестиції у сталому розвитку: світовий досвід та український контекст. Режим доступу: https://razumkov.org.ua/uploads/article/2019_ZELEN_INVEST.pdf

у фінансових ресурсах для відновлення житлової, комунальної та виробничої інфраструктури, які зазнали руйнувань через війну.

Метою роботи є детальне дослідження фінансово-облікових механізмів стимулювання інвестицій для забезпечення сталого розвитку регіонів України. У рамках аналізу увага зосереджується на вивченні існуючих практик застосування таких механізмів, визначенні їх ефективності, а також виявленні потенційних недоліків, що обмежують досягнення цілей сталого розвитку. Особливу увагу приділено формуванню рекомендацій щодо вдосконалення цих підходів, аби створити сприятливі умови для активізації інвестиційної діяльності в регіонах. Основним завданням роботи є не лише вивчення сучасного стану, але й розробка конкретних пропозицій, спрямованих на підвищення ролі фінансово-облікових інструментів у стимулюванні економічного зростання на місцевому рівні.

Таким чином, інтеграція ефективних інструментів обліку та фінансового управління в процес стимулювання інвестицій стане важливим кроком для забезпечення сталого розвитку регіонів України. Це сприятиме не лише економічному зростанню, а й поліпшенню соціальних та екологічних показників, забезпечуючи сталий розвиток як основу стабільності та процвітання держави.

1. Теоретичні засади фінансово-облікових механізмів стимулювання інвестицій у сталий розвиток

Фінансово-облікові механізми стимулювання інвестицій є ключовим інструментом забезпечення сталого розвитку, який спрямований на гармонізацію економічного, соціального та екологічного компонентів. Вони охоплюють широкий спектр інструментів обліку, звітності, фінансового планування та управління, які сприяють мобілізації ресурсів та їх ефективному використанню для досягнення довгострокових цілей.

Основні компоненти фінансово-облікових механізмів:

1. Обліково-звітні аспекти. Сучасні підходи до обліку сталого розвитку базуються на впровадженні міжнародних стандартів, таких як GRI (Global Reporting Initiative) та IR (Integrated Reporting). Ці стандарти акцентують увагу на прозорості, достовірності та інтеграції фінансової й нефінансової інформації. Зокрема, облікові системи мають забезпечувати дані не лише про фінансові результати, але й про вплив діяльності підприємств на навколишнє середовище, соціальну сферу та управлінські процеси.

Особливу роль відіграє ESG-звітність, яка дозволяє інвесторам оцінювати ризики та можливості, пов'язані із дотриманням принципів сталого розвитку. У цьому контексті важливим є розвиток методологічної

бази для обліку екологічних та соціальних аспектів, зокрема розробка показників для оцінки енергоефективності, викидів вуглекислого газу, зайнятості вразливих груп населення тощо¹¹.

2. *Стимулюючі фінансові механізми.* До стимулюючих фінансових механізмів належать інструменти, спрямовані на заохочення інвестицій у проекти, що сприяють сталому розвитку. Це можуть бути:

- **Податкові стимули:** податкові пільги, звільнення від сплати екологічних податків для підприємств, які впроваджують «зелені» технології.

- **Грантові програми:** підтримка з боку міжнародних організацій, таких як Світовий банк, Європейський банк реконструкції та розвитку, для реалізації проєктів з відновлюваної енергетики або управління відходами.

- **Пільгове кредитування:** надання позик із низькими відсотковими ставками для підприємств, які впроваджують інноваційні екологічні рішення.

Також важливим є формування фондів сталого розвитку, що акумулюють кошти для інвестицій у проекти з високим екологічним і соціальним впливом.

3. *Принципи сталого фінансування.* Інтеграція екологічних, соціальних і управлінських (ESG) критеріїв у процес інвестування є одним із фундаментальних принципів сталого фінансування. Вона передбачає оцінку інвестиційних проєктів не лише за фінансовими показниками, але й за їх впливом на суспільство та довкілля. Цей підхід сприяє підвищенню довіри інвесторів і стимулює їх до участі у фінансуванні сталих ініціатив.

Для забезпечення ефективності цих механізмів необхідно створити інституційну інфраструктуру, яка включає:

- **Формування нормативно-правової бази** для регулювання обліку та звітності сталого розвитку.

- **Інтеграцію цифрових технологій** у фінансовий облік, що дозволяє автоматизувати процеси збору, аналізу та звітування даних.

- **Навчання персоналу** принципам сталого обліку та фінансування.

Для ефективного стимулювання сталого розвитку необхідно забезпечити комплексний і збалансований підхід до формування та впровадження фінансово-облікових механізмів. Ці механізми поєднують обліково-звітні інструменти, фінансові стимули та принципи сталого фінансування, спрямовані на підтримку інвестицій у проекти,

¹¹ Стратегія сталого розвитку: Європейські горизонти [Електронний ресурс]: Підручник / І.Л. Якименко, Л.П. Петрашко, Т.М. Димань, О.М. Салавор, Є.Б. Шаповалов, М.А. Галабурда, О.В. Ничик, О.В. Мартинюк. – К.: НУХТ, 2022. – 337.

що відповідають екологічним, соціальним і економічним критеріям. Особливу увагу слід приділяти впровадженню міжнародних стандартів звітності, інтеграції цифрових технологій у процеси обліку та аналізу, а також створенню стимулюючих умов для інвесторів. Нижче представлена схема, яка узагальнює основні компоненти фінансово-облікових механізмів, їх функції та взаємозв'язки, що дозволяють забезпечити досягнення цілей сталого розвитку (рис. 1).

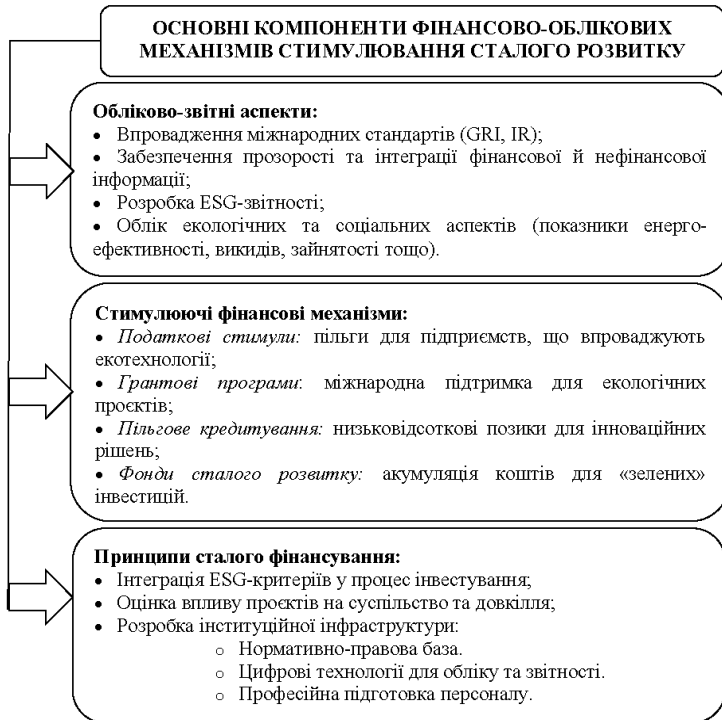


Рис 1. Інтеграція фінансово-облікових інструментів у процес сталого розвитку¹²

Схема демонструє комплексний підхід, об'єднуючи обліково-звітні аспекти, стимулюючі фінансові механізми та принципи сталого фінансування. Вона забезпечує логічну структуру, починаючи з базових інструментів прозорості та достовірності даних, переходячи до

¹² Розробка автора

економічних стимулів і довгострокових стратегій. Схема практично орієнтована, охоплюючи такі інструменти, як стандарти звітності, податкові пільги, гранти та ESG-критерії, проте потребує деталізації нефінансових показників, адаптації до регіональних умов і врахування ризиків. Загалом, вона є ефективним інструментом для візуалізації основних механізмів сталого розвитку.

Фінансові стимули повинні враховувати специфіку кожного регіону, його ресурсний потенціал, соціально-економічний стан та екологічні виклики. Теорія адаптивного регіонального розвитку наголошує, що ефективність інвестицій у сталий розвиток залежить від гармонійної взаємодії між центральними та місцевими органами влади, підприємствами та громадськістю.

Розвиток фінансово-облікових механізмів у контексті забезпечення сталого розвитку регіонів та ефективного використання ресурсів є ключовим аспектом сучасної економічної стратегії. У цьому процесі важливими є кілька основних компонентів, які взаємодіють для досягнення максимального ефекту у фінансовій, соціальній та екологічній сферах.

1. Створення регіональних програм стимулювання інвестицій, що відповідають потребам конкретних територій. Це першочерговий крок до формування системи, яка не лише сприяє залученню капіталу, але й враховує специфіку кожного регіону.

Регіональні програми повинні базуватися на детальному аналізі економічних, соціальних та екологічних факторів, що впливають на розвиток територій. Вони повинні надавати чіткі інструменти для стимулювання інвестицій у пріоритетні сфери, такі як інфраструктура, інноваційні технології та екологічно чисті виробництва. До таких факторів належать:

а. Економічні фактори:

- Рівень розвитку інфраструктури: наявність та стан транспортних, комунікаційних та енергетичних мереж, що можуть значно полегшити або ускладнити залучення інвестицій.

- Структура економіки: спеціалізація регіону (промисловість, сільське господарство, технології, туризм тощо), що визначає потребу у певних видах інвестицій.

- Рівень зайнятості та кваліфікація робочої сили: доступність кваліфікованої робочої сили та рівень безробіття впливають на привабливість регіону для бізнесу.

- Мікроклімат для бізнесу: податкові ставки, регуляторна політика, підтримка підприємництва та доступ до фінансових ресурсів.

b. Соціальні фактори:

– Населення та демографічна ситуація: розмір та структура населення, вікова категорія, рівень міграції можуть впливати на потреби в товарах і послугах, а також на потенціал робочої сили.

– Освітній рівень населення: рівень освіти та професійної підготовки визначає здатність регіону адаптуватися до нових технологій і потребує інвестицій у розвиток людського капіталу.

– Система охорони здоров'я та соціального забезпечення: наявність або відсутність сучасних медичних та соціальних установ може сприяти чи перешкоджати розвитку певних видів бізнесу, зокрема в галузях, що потребують високої кваліфікації трудових ресурсів.

c. Екологічні фактори:

– Стан навколишнього середовища: рівень забруднення повітря, води, ґрунтів може обмежити можливості для розвитку промисловості або потребувати значних інвестицій в екологічно чисті технології.

– Природні ресурси: наявність корисних копалин, водних ресурсів, родючих земель або лісів може стимулювати розвиток певних галузей (наприклад, сільське господарство, видобуток корисних копалин, енергетика).

– Зміни клімату: екстремальні погодні умови, такі як посухи чи повені, можуть впливати на сільське господарство та інші сектори, вимагаючи адаптаційних інвестицій для пом'якшення цих впливів.

– Екологічні ініціативи та сталий розвиток: регіони, що активно впроваджують стратегії сталого розвитку, такі як використання відновлювальних джерел енергії, управління відходами або збереження біорізноманіття, можуть приваблювати інвестиції в зелений бізнес.

Таким чином, успішні регіональні програми стимулювання інвестицій мають базуватися на комплексному розумінні цих факторів, що допомагає розробити індивідуалізовані та ефективні стратегії для кожної території.

Такий підхід сприятиме більш ефективному використанню ресурсів, а також сприятиме зростанню місцевих економік і створенню нових робочих місць.

2. Залучення громадських організацій до моніторингу використання фінансових ресурсів. Один із ключових елементів прозорості та ефективності фінансово-облікових механізмів – це забезпечення громадського контролю за використанням державних і приватних фінансів. Громадські організації, володіючи незалежністю та досвідом у сфері аудиту та моніторингу, можуть здійснювати незалежну перевірку ефективності витрат, що забезпечить високу ступінь прозорості та підзвітності. Залучення таких організацій дозволяє мінімізувати корупційні ризики та

підвищити довіру громадян до процесу використання фінансових ресурсів. Водночас, це стимулює відповідальність як на державному, так і на корпоративному рівні.

3. Розробка місцевих податкових пільг, які заохочують підприємства інвестувати у проекти з високим соціальним та екологічним впливом. Одним із найефективніших способів стимулювання інвестицій є створення сприятливого податкового середовища для підприємств, які займаються соціально відповідальними і екологічно сталими проектами. Розробка місцевих податкових пільг, таких як знижки на податки або податкові канікули, може стати потужним інструментом для залучення бізнесу до інвестицій у проекти, що позитивно впливають на довкілля та соціальну сферу. Це може включати підтримку зелених технологій, соціальних ініціатив або енергозберігаючих проектів. Такі пільги стимулюють підприємства до розвитку інноваційних підходів та врахування сталого розвитку в бізнес-стратегії.

Отже, розвиток фінансово-облікових механізмів є необхідним етапом на шляху до інтеграції фінансової стабільності, соціальної відповідальності та екологічної сталість. Використання комплексних підходів, що включають створення регіональних програм стимулювання інвестицій, активну участь громадських організацій у моніторингу та розробку місцевих податкових пільг, дає можливість досягти значних результатів у розвитку економіки та забезпеченні сталого майбутнього для всіх учасників економічного процесу.

Фінансово-облікові механізми стимулювання інвестицій у сталий розвиток є багатовимірною системою, яка поєднує елементи обліку, звітності, фінансового планування та стимулювання інвестиційної діяльності. Інтеграція цих механізмів із принципами ESG дозволяє забезпечити прозорість та ефективність використання ресурсів, сприяє зростанню довіри інвесторів та формує основу для довгострокового сталого розвитку регіонів України.

2. Практичні аспекти впровадження фінансово-облікових механізмів у регіональну інвестиційну політику

В Україні вже зроблено перші кроки у реалізації ініціатив, спрямованих на стимулювання інвестицій у регіони. Це важливий етап у розвитку національної економіки, адже залучення інвестицій є ключовим чинником для підвищення конкурентоспроможності регіонів, створення нових робочих місць та підвищення якості життя населення. Проте, на цьому шляху виникають значні виклики, які потребують системного підходу до їх вирішення.

Однак існують значні виклики, зокрема:

1. Недостатня інтеграція сталих цілей у регіональні програми.

Регіональні стратегії розвитку в Україні часто орієнтовані на досягнення короткострокових економічних показників, не враховуючи глобальні цілі сталого розвитку (ЦСР), визначені ООН. Такий підхід спричиняє ряд проблем, які мають серйозні наслідки для економіки, суспільства та екології:

- **Інвестиції у застарілі промислові технології.** У деяких регіонах значні кошти спрямовуються на підтримку підприємств, що використовують енергоємні та екологічно шкідливі технології. Наприклад, інвестиції у модернізацію теплових електростанцій без переходу до відновлюваних джерел енергії. Хоча такі проєкти можуть тимчасово зберегти робочі місця, вони не відповідають ЦСР, спрямованим на боротьбу зі зміною клімату.

- **Розвиток інфраструктури без врахування екологічного впливу.** У багатьох регіонах будівництво нових доріг чи логістичних центрів не враховує екологічні ризики, наприклад, вирубку лісів чи забруднення водних ресурсів. Це суперечить принципам екологічно сталого розвитку.

Для подолання зазначених проблем необхідно впроваджувати комплексні заходи, які передбачатимуть структурні зміни у підходах до планування, впровадження та моніторингу регіональних програм, а також активне залучення найкращих міжнародних практик і сучасних цифрових інструментів:

- Включення сталих цілей у всі регіональні програми розвитку. Наприклад, програма модернізації промисловості має передбачати фінансування лише тих проєктів, які відповідають стандартам енергоефективності та екологічної безпеки.

- Розробка механізмів екологічного аудиту регіональних проєктів. Успішний приклад – країни ЄС, які запровадили системи оцінки впливу на довкілля (Environmental Impact Assessment, EIA) для всіх інвестиційних проєктів.

2. Низький рівень прозорості фінансових даних. Прозорість фінансових потоків є ключовою умовою для залучення інвесторів. Однак у багатьох регіонах України спостерігається відсутність достатньої деталізації звітів про реалізацію проєктів. Це створює ризики для інвесторів і послаблює довіру до місцевих органів влади.

Як приклад, можна навести низку ситуацій, що демонструють основні проблемні аспекти, пов'язані з недоліками інтеграції сталих цілей і прозорості фінансових даних у регіональних програмах розвитку:

- Обмежений доступ до даних про виконання регіональних бюджетів. У деяких регіонах інвестори не можуть отримати інформацію про те, як саме використовуються бюджетні кошти на реалізацію інвестиційних програм. Наприклад, відсутність звітності про обсяги коштів, спрямованих на модернізацію комунальної інфраструктури.

- Складність моніторингу реалізації проєктів. Часто інформація про стан виконання інвестиційних проєктів є фрагментарною або взагалі недоступною. Це призводить до ситуацій, коли інвестори не можуть оцінити ризики невиконання зобов'язань за проєктами.

Для вирішення зазначених проблем необхідно розробити і впровадити цілу низку заходів, спрямованих на вдосконалення регіональних стратегій розвитку, що включають інтеграцію сталих цілей у фінансове планування, а також запровадження нових механізмів для забезпечення прозорості і доступності фінансової інформації, що дозволить ефективно залучати інвестиції та зменшити ризики. Впровадження електронних платформ для відстеження фінансових потоків і стану реалізації проєктів. Успішний приклад – система ProZorro. Продажі, яка підвищила прозорість державних закупівель та залучила більше інвесторів. Подібні рішення можуть бути адаптовані для відстеження регіональних проєктів. Регулярна публікація детальних звітів про використання коштів. Наприклад, міська влада Варшави щорічно звітує перед громадянами та інвесторами про виконання бюджету через інтерактивні звіти, доступні онлайн.

Забезпечення прозорості фінансових даних сприятиме зміцненню довіри з боку інвесторів, активнішому залученню приватного капіталу та зниженню ризиків корупції.

Для подолання зазначених викликів важливо впроваджувати дієві інструменти, які не лише сприятимуть зростанню інвестицій, але й забезпечуватимуть сталий розвиток регіонів. До таких рішень можна віднести:

1. **Розробка регіональних планів сталого розвитку із зазначенням інвестиційних пріоритетів.** Кожен регіон потребує чіткої стратегії, яка враховуватиме як економічний, так і екологічний та соціальний аспекти розвитку. Визначення ключових інвестиційних пріоритетів, наприклад, підтримка відновлюваної енергетики, екологічного транспорту чи модернізація інфраструктури, сприятиме збалансованому розвитку.

2. **Впровадження цифрових платформ для моніторингу проєктів.** Створення відкритих цифрових платформ дозволить підвищити прозорість фінансових потоків та забезпечить доступ інвесторів до актуальної інформації. Такі платформи можуть включати

модулі для відстеження стану реалізації проєктів, звітності про використання коштів та оцінки результативності.

3. Залучення міжнародного досвіду. Адаптація найкращих світових практик, зокрема європейських підходів до зеленого фінансування, може стати дієвим механізмом для активізації інвестицій. Наприклад, використання «зелених облігацій» чи створення спеціальних фондів для підтримки екологічних проєктів.

Таким чином, ефективне стимулювання інвестицій у регіони потребує комплексного підходу, що поєднує фінансові стимули, прозору звітність та адаптацію передових міжнародних практик. Такий підхід не лише сприятиме економічному зростанню, але й забезпечить соціально відповідальний та екологічно сталий розвиток регіонів України.

На прикладі Дніпропетровської та Львівської областей можна спостерігати перші успіхи у залученні інвестицій навіть в умовах військового конфлікту. Ці регіони демонструють стійкість і здатність адаптуватися до викликів, завдяки використанню сучасних облікових методик, релокації бізнесів та розвитку інноваційних кластерів.

Попри те, що Дніпропетровщина перебуває під регулярними обстрілами, цей регіон залишається важливим центром промисловості та логістики. Багато підприємств у цій області адаптували свої виробничі потужності до умов війни. Наприклад, низка металургійних підприємств переорієнтувала свою продукцію для забезпечення потреб оборонної промисловості. Крім того, в регіоні активно впроваджуються цифрові системи для моніторингу фінансових потоків, що дозволяє підвищувати прозорість та ефективність управління ресурсами.

Також слід відзначити зусилля з відновлення енергетичної інфраструктури, пошкодженої внаслідок обстрілів. Наприклад, на місцевому рівні активно залучаються інвестиції в «зелену» енергетику, зокрема у сонячні електростанції, що розташовані у відносно безпечних районах. Такі проєкти підтримуються міжнародними донорами, включаючи Європейський банк реконструкції та розвитку (ЄБРР).

Львівщина стала одним із ключових центрів релокації бізнесу в Україні. Завдяки відносній безпеці та наявності розвиненої інфраструктури, багато підприємств із зон бойових дій перемістили сюди свої виробничі потужності. Наприклад, значна частина харчової та легкої промисловості відновила свою діяльність у Львівській області, забезпечуючи як внутрішній ринок, так і експорт.

Львівський ІТ-кластер залишається потужним магнітом для інвестицій. Окрім створення нових технологічних рішень, цей кластер активно бере участь у проєктах, спрямованих на підтримку військових ініціатив та забезпечення кібербезпеки. Зокрема, ІТ-фахівці

розробляють системи обліку гуманітарної допомоги та платформ для моніторингу стану інфраструктури в постраждалих регіонах.

Окрім цього, Львівська область продовжує розвивати свою туристичну інфраструктуру. Хоча туристичний потік значно зменшився, регіон приваблює міжнародних донорів для відновлення історичних пам'яток і розвитку культурних ініціатив, що можуть стати важливим елементом економічного відновлення після війни.

Досвід Дніпропетровської та Львівської областей свідчить про те, що навіть в умовах війни можливе залучення інвестицій через адаптацію бізнес-процесів, інтеграцію сучасних технологій і створення сприятливих умов для розвитку ключових галузей економіки. Успішна реалізація таких ініціатив можлива завдяки підтримці міжнародних партнерів та ефективному управлінню ресурсами.

Впровадження фінансово-облікових механізмів у регіональну інвестиційну політику є необхідною умовою для забезпечення ефективного управління ресурсами, підвищення інвестиційної привабливості та досягнення сталого розвитку регіонів. Основні практичні аспекти цього процесу включають:

1. Прозорість та підзвітність фінансових потоків. Створення цифрових платформ для моніторингу реалізації проєктів дозволяє забезпечити доступ до актуальних даних, мінімізувати корупційні ризики та підвищити довіру інвесторів.

2. Інтеграція сталих цілей у регіональні програми. Узгодження фінансових механізмів із соціальними та екологічними потребами забезпечує збалансоване використання ресурсів і зменшує ризики довгострокових негативних наслідків.

3. Розробка чітких інвестиційних планів. Визначення пріоритетних галузей і проєктів з урахуванням потреб регіону сприяє ефективному залученню ресурсів та їхньому раціональному розподілу.

4. Залучення міжнародного досвіду та фінансування. Використання передових практик, таких як зелене фінансування та грантові програми, сприяє реалізації інноваційних проєктів і підвищує конкурентоспроможність регіонів.

Успішна реалізація цих механізмів можлива за умови чіткої координації дій між державними структурами, місцевою владою, бізнесом і громадськістю. Це дозволить створити сприятливий інвестиційний клімат, зміцнити економічну стабільність регіонів та сприяти їхньому сталому розвитку навіть у складних умовах.

3. Перспективи розвитку фінансово-облікових інструментів для досягнення цілей сталого розвитку регіонів України

Протягом історії людства світ зазнав значних втрат природних ресурсів через активну діяльність людей, що призвела до серйозних наслідків, таких як забруднення ґрунтів, води й повітря. Байдужість до екологічного стану планети викликає занепокоєння у суспільстві, провокує масові обговорення екологічних проблем і сприяє загостренню соціальних конфліктів. У відповідь на ці виклики науковці розробили стратегію сталого розвитку, яка спрямована на формування системного підходу до виробництва, раціонального використання природних ресурсів і зменшення рівня викидів, щоб мінімізувати негативний вплив людської діяльності на навколишнє середовище.

Одним із найважливіших аспектів сталого розвитку є впровадження сучасних механізмів моніторингу стану довкілля та інноваційних технологій, які сприяють ефективному збереженню природних ресурсів і зниженню рівня забруднення. Концепція сталого розвитку передбачає досягнення гармонії між задоволенням потреб сучасного суспільства та збереженням можливостей для майбутніх поколінь. Як зазначила у своїй доповіді Комісія Брундтланд¹³, сталий розвиток визначається як «розвиток, що задовольняє потреби сучасності, не ставлячи під загрозу здатність майбутніх поколінь задовольняти власні потреби».

Цей підхід вимагає від людства стратегічного підходу до управління ресурсами, що дозволить одночасно забезпечувати поточні потреби та зберігати екологічну рівновагу для наступних поколінь. У цьому контексті йдеться про оптимізацію процесів виробництва, добування ресурсів та управління відходами. Проте сталий розвиток має універсальний характер і може бути інтегрований у різні галузі, включаючи економіку, соціальну політику та інноваційні технології.

Наприклад, у сфері технічного використання ресурсів принципи сталого розвитку активно впроваджуються через міжнародні угоди, програми енергоефективності та екологічного контролю. Лідери держав усвідомлюють необхідність дотримання цих принципів для збереження екосистем. Однак у фінансовій сфері сталий розвиток потребує детального дослідження та обґрунтування стратегій, що враховують економічні, екологічні та соціальні фактори.

Фінансування сталих напрямків розвитку має базуватися на ретельному аналізі та моделюванні різних сценаріїв, що дозволяють оцінити довгострокові наслідки управлінських рішень. Такий підхід

¹³ Stefan Schaltegger, Roger L. Burritt. Sustainability accounting for companies: Catchphrase or decision support for business leaders? // Journal of World Business 45 (2010) 375–384.

сприятиме створенню ефективної системи управління інвестиціями, що допоможе не лише досягти стійкого економічного зростання, але й забезпечити екологічну відповідальність. У підсумку це дозволить людству зберегти ресурси та створити умови для сталого майбутнього.

Важливість збалансованого підходу до економічного, соціального та екологічного розвитку полягає у розробці та впровадженні сучасних фінансових інструментів, які сприяють досягненню цілей сталого розвитку. Інструменти сталого фінансування включають механізми для залучення капіталу в проєкти, спрямовані на охорону навколишнього середовища, соціальний прогрес та інші ключові аспекти сталого розвитку. Наприклад, зелені інвестиції підтримують фінансування ініціатив, пов'язаних із впровадженням екологічно чистих технологій і скороченням викидів CO₂.

Ключову роль у фінансуванні екологічних і соціальних проєктів відіграють зелені облігації та імпакт-інвестування, які створюють надійні джерела капіталу для реалізації важливих ініціатив. Завдяки цим інструментам стимулюється розвиток інновацій, підвищується соціальна відповідальність бізнесу, а також зменшується негативний вплив на довкілля. Водночас ефективне використання таких фінансових механізмів потребує створення прозорої регуляторної бази, яка забезпечить відкритість і довіру до фінансових операцій.

Координація між державним, приватним та громадським секторами є необхідною для реалізації цілей сталого розвитку та підтримання економічної стабільності. Така співпраця дозволяє максимізувати позитивний вплив зелених інвестицій та імпакт-інвестування на екологічний і соціальний прогрес, створюючи основу для сталого майбутнього.

Аналізуючи питання екологічних інвестицій, багато дослідників наголошують на тому, що зелене інвестування є ключовим елементом у фінансуванні перспективних проєктів. Воно не лише забезпечує залучення фінансових ресурсів, а й сприяє досягненню глобальних цілей сталого розвитку. Уряди багатьох країн активно долучаються до цього процесу, зосереджуючи свої зусилля на підтримці екологічно орієнтованих інвестиційних ініціатив.

Дослідження у сфері зеленого фінансування дозволяють визначити класифікацію його механізмів, що сприяє кращому розумінню їхнього впливу на забезпечення екологічної стійкості та стимулювання економічного зростання. Це відкриває нові перспективи для подальшого розвитку інвестиційних стратегій, які враховують потреби довкілля та економіки (таблиця 1).

Таблиця 1

**Регіональні виміри екологічного інвестування: класифікація
за типами фінансування**

Класифікація	Опис	Приклади проєктів	Особливості реалізації
Державне інвестування	Фінансування екологічних проєктів за рахунок державного бюджету.	Національні програми з відновлення екосистем, зменшення викидів парникових газів.	Контроль державних органів, дотримання законодавства та пріоритетів країни.
Міське інвестування	Інвестиції, здійснені місцевими органами влади для вирішення регіональних екологічних проблем.	Очищення місцевих водойм, утилізація відходів, розвиток зелених зон.	Орієнтованість на потреби регіону, залучення громад до обговорення проєктів.
Іноземне інвестування	Фінансування екологічних ініціатив іноземними інвесторами або міжнародними організаціями.	Проєкти з відновлюваної енергетики, впровадження екотехнологій.	Потреба адаптації до місцевих умов, дотримання міжнародних стандартів.
Спільне інвестування	Фінансування, що здійснюється у партнерстві між кількома сторонами, наприклад, урядом і бізнесом.	Будівництво екологічних підприємств, розвиток інфраструктури для сортування відходів.	Розподіл ризиків, комбіновані джерела фінансування, взаємна вигода.

Розвиток фінансово-облікових механізмів у регіональній політиці є важливим елементом для досягнення стратегічних цілей сталого розвитку. Цей процес пов'язаний із кількома ключовими напрямками, кожен з яких потребує комплексного підходу та інтеграції інноваційних рішень.

1. Вдосконалення нормативно-правової бази. Прийняття законодавчих ініціатив, спрямованих на стимулювання інвестицій у «зелені» проєкти, є одним із першочергових завдань регіональної політики. Це включає розробку законів і підзаконних актів, які сприяють розвитку державно-приватного партнерства, спрощують

механізми фінансування екологічно орієнтованих проєктів та забезпечують прозорість процедур. Також важливим є гармонізація місцевого законодавства з міжнародними стандартами в контексті глобалізації економічних процесів.

2. Розширення облікових стандартів. В умовах сучасної економіки інтеграція стандартів звітності, що враховують вплив інвестицій на сталий розвиток, є надзвичайно важливою. Запровадження єдиних підходів до фінансової звітності дозволить створити універсальні критерії оцінки інвестиційної привабливості регіонів, а також сприятиме підвищенню довіри між інвесторами та регіональними урядами. Особливий акцент варто зробити на включенні до звітності показників екологічної та соціальної відповідальності.

3. Підтримка інновацій. На регіональному рівні необхідно створювати спеціалізовані фонди, спрямовані на фінансування інноваційних стартапів, особливо у сферах енергозбереження, зеленої енергетики, цифрових технологій та інших перспективних напрямів. Такі фонди можуть забезпечити доступ до фінансування малих та середніх підприємств, що сприятиме розвитку економіки регіону та створенню нових робочих місць.

4. Освітні ініціативи. Розвиток кваліфікованих кадрів у сфері фінансового обліку та управління сталим розвитком є важливим завданням для регіональної політики. Організація навчальних програм, тренінгів, курсів підвищення кваліфікації для спеціалістів дозволить забезпечити високий рівень експертної підтримки процесів планування та впровадження сталих проєктів. Освіта повинна бути орієнтована не лише на традиційні навички, а й на використання сучасних цифрових інструментів.

5. Впровадження цифрових технологій. У сучасних умовах розвиток фінансово-облікових механізмів неможливий без застосування цифрових інструментів. Використання блокчейн-технологій дозволяє забезпечити максимальну прозорість облікових даних, унеможливаючи їх підробку чи маніпуляції. Автоматизація процесів аналізу звітності завдяки штучному інтелекту та великим даним (Big Data) сприяє швидкому та точному прийняттю управлінських рішень.

Таким чином, поєднання нормативного регулювання, освітніх ініціатив, інноваційного фінансування та цифровізації дозволить створити ефективні фінансово-облікові механізми, які стануть основою для сталого розвитку регіонів.

Розуміння основних принципів, які визначають функціонування системи інвестування, передбачає глибокий аналіз механізмів фінансування та облікових процесів у сфері сталого розвитку. Знання

цих принципів відіграє вирішальну роль у впровадженні успішних проєктів, орієнтованих на досягнення глобальних цілей сталого розвитку.

Система фінансування включає різноманітні інструменти, механізми та облікові процедури, спрямовані на розв'язання соціальних, екологічних та економічних викликів сучасного світу. Облікові механізми відіграють важливу роль у забезпеченні прозорості, контролю та ефективності використання фінансових ресурсів. Вони дозволяють чітко фіксувати джерела фінансування, розподіл коштів і результати реалізації проєктів сталого розвитку.

Ключовим є розподіл ролей між учасниками фінансово-облікової системи: державними установами, міжнародними організаціями, приватними компаніями та громадськими ініціативами. Облікові механізми забезпечують інтеграцію даних, необхідних для аналізу ефективності, оцінки ризиків і моніторингу впливу проєктів на суспільство та довкілля.

Основні інструменти фінансування сталого розвитку з обліковими аспектами включають:

1. **Мобілізація фінансових ресурсів.** Облікові механізми сприяють точній і прозорій фіксації надходжень від зовнішніх інвестицій, офіційної допомоги, міжнародних фондів тощо. Це дозволяє забезпечити підзвітність і підвищити довіру донорів та інвесторів.

2. **Вивільнення коштів.** У цьому контексті облік допомагає відстежувати перерозподіл бюджетних ресурсів, економію від оптимізації управління та звільнення резервів для фінансування екологічних та соціальних ініціатив.

3. **Податкові надходження.** Облікові механізми дозволяють ефективно реєструвати надходження від спеціалізованих податків, розроблених для підтримки сталого розвитку, і контролювати їхнє цільове використання.

Додатково, облікові системи сприяють впровадженню сучасних технологій, таких як екологічний облік (environmental accounting), який допомагає оцінити екологічні витрати та їхній вплив на загальну ефективність проєктів. Завдяки цьому підприємства можуть не лише виконувати вимоги законодавства, але й демонструвати свою екологічну відповідальність перед суспільством.

Таким чином, інтеграція фінансових та облікових механізмів є критично важливою для забезпечення ефективності системи фінансування сталого розвитку, а також досягнення соціальних, економічних і екологічних цілей.

ВИСНОВКИ

Фінансово-облікові механізми є ключовим інструментом для стимулювання інвестицій і досягнення сталого розвитку регіонів України. Їх ефективне впровадження потребує інтеграції сучасних методів обліку, удосконалення фінансової звітності та залучення міжнародного досвіду. Подальший розвиток цих механізмів дозволить покращити інвестиційний клімат у регіонах, сприятиме економічному зростанню та вирішенню екологічних і соціальних проблем.

Досліджуючи аспекти сталого розвитку та його вплив на суспільство і довкілля, стає очевидним значення фінансово-облікових механізмів у стимулюванні інвестицій. Ключовими інструментами в цьому процесі є зелені інвестиції, зелені облигації та спеціальні програми фінансування, спрямовані на екологічну, соціальну та економічну трансформацію. В умовах сучасних викликів Україна має значний потенціал для розвитку регіонів через впровадження інноваційних фінансових механізмів, ефективне використання природних ресурсів та залучення передових технологій.

Підписання Угоди про асоціацію з Європейським Союзом сприяє гармонізації податкової та облікової систем із міжнародними стандартами, відкриваючи можливості для залучення іноземних інвестицій у регіони України. Для створення сприятливих умов необхідно вдосконалити облікові механізми, що забезпечують прозорість та ефективність розподілу ресурсів. Важливими завданнями є спрощення адміністративних процедур, зниження бюрократичних бар'єрів, впровадження цифрових облікових платформ та забезпечення стабільного правового середовища, яке гарантує захист інвесторів і надійність угод.

Співпраця з міжнародними фінансовими установами, такими як Світовий банк, Міжнародний валютний фонд та Європейський банк реконструкції та розвитку, відіграє ключову роль. Інтеграція регіональних проєктів сталого розвитку у глобальні фінансові ініціативи сприятиме залученню додаткових ресурсів для реалізації стратегічних цілей. Аналіз міжнародного досвіду свідчить, що регіони можуть успішно приваблювати інвестиції через розробку спеціальних програм і механізмів, таких як податкові пільги, державні гарантії та партнерські угоди з приватним сектором.

Таким чином, ефективне використання фінансово-облікових інструментів може стати основою для досягнення цілей сталого розвитку в Україні, забезпечуючи баланс між економічними, соціальними та екологічними інтересами. Успішне впровадження цих механізмів сприятиме не лише залученню фінансування, але й підвищенню рівня довіри до державних і регіональних проєктів, забезпечуючи збалансований

розвиток територій, збереження природних ресурсів і підвищення якості життя населення.

АНОТАЦІЯ

Розглянуто роль фінансово-облікових механізмів у стимулюванні інвестицій для забезпечення сталого розвитку регіонів України. Досліджено теоретичні засади та практичні аспекти впровадження фінансово-облікових інструментів у регіональну інвестиційну політику, а також визначено перспективи їх розвитку. Наголошено на значенні інтеграції сучасних методів обліку, удосконалення фінансової звітності та гармонізації законодавства з міжнародними стандартами. Висвітлено потенціал України в залученні зелених інвестицій та розвитку партнерств із міжнародними фінансовими установами. Особливу увагу приділено створенню сприятливих умов для інвесторів, зокрема, через спрощення адміністративних процедур і запровадження стимулюючих фінансових інструментів. Запропоновано рекомендації щодо вдосконалення облікових процесів і механізмів для підтримки збалансованого розвитку регіонів, враховуючи економічні, соціальні та екологічні інтереси. Матеріал акцентує увагу на потенціалі фінансово-облікових механізмів як ефективного інструмента забезпечення сталого розвитку та підвищення інвестиційної привабливості регіонів України.

Література

1. GRI G4 Food Processing Sector Disclosures (Звіт GRI G4 в секторі харчової промисловості). URL: <https://www.globalreporting.org/resourcelibrary/GRI-G4-Food-Processing-Sector-Disclosures.pdf>; GRI G4 Construction and Real Estate Sector Disclosures (Звіт GRI G4 в секторі будівництва та нерухомості). URL: <https://www.globalreporting.org/resourcelibrary/GRI-G4-Construction-and-Real-Estate-Sector-Disclosures.pdf>; GRI G4 Media Sector Disclosures (Звіт GRI G4 в секторі засобів масової інформації). URL: <https://www.globalreporting.org/resourcelibrary/GRI-G4-Media-Sector-Disclosures.pdf>.
2. Schaltegger S., Katherine L. Christ, Julius Wenzig, Roger L. Burritt. (2021) Corporate sustainability management accounting and multi-level links for sustainability – A systematic review. // *Int J Manag Rev.* 2022, 24 480–500.
3. Stefan Schalteggera, Roger L. Burritt. Sustainability accounting for companies: Catchphrase or decision support for business leaders? *Journal of World Business.* 45 (2010) 375–384.

4. Безверхий К., Поддубна Н., Мошковська О. Міжнародна стандартизація нефінансової звітності. *Економічний простір. Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право*. 2023. № 3, С. 83-91.

5. Благой В.В., Комова С.С. Імпакт-інвестування: інноваційні фінансові моделі для підтримки сталого росту. С. 65-66.

6. Бойчук Н.Р. Види та форми державного інвестування. *II Круглий стіл «Економіко-правові проблеми розвитку та сприяння господарській діяльності в сучасних умовах»* – збірник, м. Харків, 17 травня 2019 р. С. 98-107.

7. Васильчук І.П. Фінанси сталого розвитку як відповідь на виклики постіндустріальної економіки. *Проблеми економіки* 2. 2015 р. С. 213-218.

8. Голов С.Ф. Бухгалтерський облік в Україні: аналіз стану та перспективи розвитку [монографія] / С.Ф. Голов. – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 522 с.

9. Гуцаленко Л.В., Марчук У.О. Інтегрована звітність – концепції та парадигми обліку в досягненні цілей сталого розвитку. *Ефективна економіка*. 2021. № 7.

10. Дегтярьова І.Б., Мельник О.І., Романченко Я.В. Економічні та фінансові інструменти забезпечення сталого регіонального розвитку: досвід ЄС. *Механізм регулювання економіки*, № 3. 2014 р. С. 18-27.

11. «Зелені» інвестиції у сталому розвитку: світовий досвід та український контекст. URL: https://razumkov.org.ua/uploads/article/2019_ZELEN_INVEST.pdf

12. Ігнатченко А.С., Ковальов Б.Л., Федина С.М., Попова А.Г. Аналіз дефініційної основи терміна «Екологічна (зелені) інвестиції» та класифікація. *Механізм регулювання економіки*, №2. 2020 р. С. 138-148.

13. Інвестиції під час війни: тенденції та перспективи. URL: <https://buduysvoe.com/publications/investyciyi-pid-chas-viyny-tendenciya-ta-perspektyvy>

14. Крюкова І.О., Руденко С.В., Накісько О.В. Цифровізація як інструмент забезпечення сталого обліку. *Бухгалтерський облік, аналіз та аудит*. Випуск 77, 2022. С. 178-184.

15. Куди інвестувати під час війни. URL: <https://finance.ua/ua/saving/kudy-investuvatypid-czas-vijny>

16. Рогов Г.К. Система фінансових механізмів корпоративного сталого розвитку: складові концепції. *Вісник соціально-економічних досліджень* 3. 2018 р. С. 222-229.

17. Сич К.О., Бугайчук В.В., Грабчук І.Ф. Тенденції та перспективи розвитку зеленої економіки в Україні. *Економіка та суспільство – електронне видання*, № 30. 2021 р. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/648/623>

18. Степаненко Б.В. Фінансування «зеленого» бізнесу у контексті забезпечення сталого розвитку. *Актуальні проблеми економіки* №12(114). 2010 р. С. 75-81.

19. Стратегія сталого розвитку: Європейські горизонти: Підручник / І.Л. Якименко, Л.П. Петрашко, Т.М. Димань, О.М. Салавор, Є.Б. Шаповалов, М.А. Галабурда, О.В. Ничик, О.В. Мартинюк. К.: НУХТ, 2022. 337.

20. Фрідмен Мілтон // Енциклопедія фінансових ідей / [голов. ред. В. В. Фещенко; уклад. Н. Л. Гузей та ін.]. Київ: Укр. агентство фінанс. розвитку, 2012. Розд. 4. С. 305. (Фінансові операції. Бібліотека фахівця).

21. Шпакович І.Р. Державне управління інститутами спільного інвестування в національному господарстві. Львів. 2016 р. С. 31-35.

Information about the author:

Skyba Hanna Ivanivna,

Candidate of Economic Sciences, Associate Professor,
Associate Professor of the Department of Finance,
Banking and Insurance,
Educational-Scientific Institute of Management,
Economics and Business
Interregional Academy of Personal Management
2, Frometivska str., Kyiv, 03039, Ukraine